



Vad väntar runt hörnet? En vindlande gång som leder ögat bort mot ett mål i fjärran skapar spänning i trädgården.



"Det händer ofta att jag hittar ett bortglömt hörn av trädgården som blir familjens favoritplats när den väl är iordninggjord", säger Karälä.



Karälä Dalbom arbetar som trädgårdsmästare med rådgivning, design och anläggning av trädgårdar som specialitet.

Gröna råd som inspirerar och ingjuter mod

TRÄDGÅRD

Bra tips och idéer men även handgriplig hjälp med design och anläggning. Att anlita ett proffs för trädgårdsrådgivning kan ge en kick-start inför nästa år.

Löven sprakar i rött och gult och luften är hög. Det är dags att städa upp i trädgården och förbereda den för vintervila. Men det är också dags att börja smida planer inför nästa odlingssäsong. – Hösten är bästa tiden att planera kommande års trädgårdsprojekt, oavsett om de är stora eller små. Då

är man redo när våren kommer och kan börja direkt. Det säger Karälä Dalbom som är trädgårdsmästare med lång erfarenhet av att designa, anlägga och sköta trädgårdar. Flera av hennes kunder är privatpersoner som vill ha hjälp att förverkliga sina gröna drömmar. – Jag brukar säga att jag

kommer med mod, säger hon med ett brett leende och fortsätter:

– Många går på i samma hjulspår under alla år utan att våga prova något nytt. Då kan en timmes rådgivning bli en grund för förändring.

Kunderna varierar – från nyblivna husägare som vill ha hjälp att identifiera växterna på tomt, till par vars barn har flugit ut och som nu äntligen ska ta tag i planteringarna. Eller familjer som ska anlägga en helt ny trädgård från noll och inte vet var de ska börja.

– Det absolut roligaste är när jag får hjälpa till att inventera en gammal trädgård, som ingen har skött om på flera år, och jag upptäcker att det en gång har bott en fantastisk värld. När det dyker upp stengångar, trappor och överväxta rabatter som man kan bygga vidare på.

Med sin vana blick ser hon möjligheter som husägaren inte ens har tänkt på.

– Det händer ofta att jag hittar ett bortglömt hörn av trädgården som blir familjens favoritplats när den väl är iordninggjord.

Inför en rådgivning är det bra att fundera på vad man vill ha hjälp med och vilka delar av trädgården som upplevs som problematiska. Skriv gärna ned önskemål och frågor innan mötet, föreslår Karälä. Ska man göra något större är det även bra att ta fram en tomtkarta.

En viktig parameter är ambitionsnivån.

– Jag får ofta höra "vi vill ha en lättskött tomt, mest gräsmatta", men en gräsmatta ska klippas varje vecka minst 14 gånger per säsong, vattnas och göds-

las. Det är inte så enkelt som man kan tro att få den snygg.

I stället rekommenderar Karälä att satsa på planteringar med buskar, vårblomar och markäckande växter som till exempel näva, hjärtbergenia, silverrör och sockblomma. De håller sig vackra länge under säsongen. Perennrabatter är det däremot mer jobb med, påpekar hon.

– Men är man beredd att lägga tid på att rensa ogräs, dela och klippa plantorna är det förstås jättehärligt med vackra perenner.



FOTO: AMIR NABIZADEH



Ett enkelt knep för att få till en snygg gång: Lagg trampstenar, gärna av natursten (här är det skiffer) direkt i grus eller gräs, med stenmjöl under.



Använd gärna liknande möbler, textilier och lycktor ute som du skulle ha inrett med inomhus. "Jag kallar det 'utredning'", säger Karåla och skratrar.

Karåla Dalbom vill gärna slå ett slag för att skapa flera "rum" i trädgården där man kan vistas vid olika tider på dygnet och säsongen. Det bidrar till stämning och karaktär.

– Gå runt och inventera din trädgård, känn efter hur klimatet är – var skiner solen, var är det låg, var passar det att sola och var känns det naturligt att stanna upp?

Där kan det vara läge att göra i ordning ett nytt rum, en plats för vila.

Precis som vid husrenovering är det bra att tänka på husets stil och ålder när man anlägger trädgård. Ett hus från 1800-talet passar inte ihop med en strikt funktiotom, medan ett modernt hus kan bli fint med lite stramare former på planteringarna.

Nivåskillnader är en annan viktig del som skapar spänning och variation. Utgå gärna från naturens egna bergknallar och slänter. Har du inga kan du bygga upp nya med torvblock.

Plantera både buskar och perenner i torvplanteringen, tipsar Karåla. Torv har lågt pH-värde och passar därför bra för växter som trivs i sur jord. Ett stort urval hittar du bland olika arter av hortensia, azalea, rhododendron, magnolia och buskrosling.

– Låt sedan marktäckare täcka blocken. Jag gillar även att bygga upp kanter och höjder runt om med stora naturstenar, gärna riktiga bumlingar, som tar för sig lite.

Och hur var det då med den där favoritväxten som aldrig vill ta sig? Ska man kämpa på eller ge upp?

– Jag tycker att man ska arbeta med naturen. Om favoritblomman inte trivs där du har planterat den så är det nog fel plats. Se i stället vilka växter som trivs hos dig och i grannskapet – bygg vidare på det. Då får du en härlig trädgård att njuta länge av, säger Karåla Dalbom.

Karin Cedronius/ TT

Tips

Karålas trädgårdstips

- Är du nyinflyttad? Skynda långsamt och lär känna din trädgård innan du gör stora ingrepp.
- Vill du ha det lättskött? Skippa stora gräsytor och perenner. Satsa på buskar och marktäckande växter. Tänk på att det finns många blommande marktäckare.
- Tänk rumslighet. Skapa platser där ni kan vistas vid olika tider på dygnet och säsonger. Inventera – var är det låg, var passar det att sola och var vill man ta sitt morgonkaffe?
- Kanter i till exempel cortenstål blir en tydlig avgränsning mellan gräs, grus och rabatt och gör att det ser välskött ut.
- Lagg trampstenar i natursten, antingen direkt i gräsmattan eller på en grusad yta. Det är enkelt, snyggt och leder ögat framåt.
- Utomhusbelysning gör din trädgård synlig hela året. Ta en ficklampa och testa att lysa upp olika platser, så får du en känsla för hur det kan bli.
- Våga fråga expertis om råd. Då slipper du göra misstagen som kostar både tid och pengar.

Råd för växtligheten

- Exempel på några fina blommande marktäckare är: hjärtbergenia, waldstenia, vintergröna, skugggröna, silverarv och sockblomma. Fina marktäckare utan blomning är till exempel hasselört, murgröna, funkia och alunrot.
- Perenner kräver visserligen en del skötsel och ogräsrensning, men ger mycket glädje när de blommar.
- Var inte rädd för att ta bort eller flytta på växter. Ibland tar en växt över en hel rabatt – dela på den så att annan växtlighet också får utrymme. Har du inte plats för plantan – dela med dig till grannen.

Fakta: Karåla Dalbom.



Rum ute är lika viktigt som rum inne. Här har Karåla skapat rumskänsla med en låg häck, avvikande markmaterial som skiljs åt av cortenkanter.



Rosenskären och jätteverbenan.